

NÁVRH ZÁKONA

o kvalifikačných požiadavkách na výkon vrcholných riadiacich funkcií v štátnej správe a verejnom sektore a o zmene a doplnení niektorých zákonov

(zákon o kvalifikačných minimách pre štátne funkcie)

Technokratická liga, o.z. IČO: 55797466

Humenné, 2026

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Predkladaný návrh zákona reaguje na dlhodobu chýbajúci zákonný rámec minimálnych odborných požiadaviek pre obsadzovanie vrcholných riadiacich funkcií v štátnej správe a verejnom sektore. Platná právna úprava, najmä zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe, upravuje podmienky výkonu štátnozamestnaneckého pomeru, avšak nevymedzuje konkrétne odborné kritériá pre funkcie generálneho riaditeľa sekcie a vyšších pozícií, ani pre štatutárov verejnoprávných inštitúcií a regulačných orgánov. Výsledkom je stav, kde obsadzovanie strategicky významných pozícií v štátnej správe závisí primárne od politickej lojality nominanta, bez zákonného záväzku preukazovať relevantnú odbornosť.

Medzinárodné porovnanie ukazuje, že krajiny s nízkou mierou korupcie, ako Estónsko, Dánsko, Fínsko alebo Írsko, systematicky oddeľujú politickú nomináciu od manažérskej pozície a zavádzajú povinné výberové konania pre vrcholné pozície štátnej správy. Návrh vychádza zo systému troch alternatívnych kvalifikačných dráh, aby sa zabránilo vytvoreniu exkluzívne akademickej bariéry vstupu. Pre prípady mimoriadnych profilov, ktoré nespĺňajú žiadnu z troch dráh, no preukazujú reálne predpoklady na výkon funkcie, zákon umožňuje udelenie výnimky nezávislou komisiou na základe odborného posúdenia. Zákon zároveň zavádza povinné anonymizované výberové konania pre generálnych riaditeľov sekcií a vyššie pozície, hodnotené nezávislou komisiou, čím znižuje priestor pre subjektívne rozhodovanie pri nominácii.

PRVÁ ČASŤ

Všeobecné ustanovenia

§1 Predmet úpravy

Tento ústavný zákon upravuje:

1. minimálne kvalifikačné požiadavky na výkon vrcholných riadiacich funkcií v štátnej správe a vo vybraných verejnoprávných inštitúciách,
2. postup výberového konania pre obsadzovanie týchto funkcií vrátane požiadaviek na nezávislosť a anonymizáciu hodnotenia,
3. zloženie a postavenie Nezávislej výberovej komisie,
4. podmienky a postup udelenia výnimky z kvalifikačných požiadaviek,
5. prechodné ustanovenia a sankcie za porušenie tohto zákona.

§2 Vymedzenie pojmov

Na účely tohto návrhu zákona sa rozumie:

Vrcholnou riadiacou funkciou - funkcia generálneho riaditeľa sekcie, vedúceho ústredného orgánu štátnej správy, predsedu a podpredsedu regulačného orgánu, riaditeľa štátnej príspevkovej organizácie alebo štatutára verejnoprávnej inštitúcie zriadenej zákonom;

Relevantnou praxou - preukázateľné pôsobenie v riadiacej alebo odbornej pozícii v oblasti, ktorá priamo vecne súvisí s obsahom obsadzovanej funkcie, vykonávané ako hlavná zárobková činnosť, v celkovom trvaní najmenej 36 mesiacov;

Nezávislou výberovou komisiou - poradný orgán zriadený podľa § 8 tohto zákona, ktorý vykonáva odborné hodnotenie uchádzačov o vrcholnú riadiacu funkciu a rozhoduje o výnimkách podľa § 4.

DRUHÁ ČASŤ

Kvalifikačné podmienky

§3 Minimálne kvalifikačné požiadavky

- (1) Fyzická osoba môže byť vymenovaná do vrcholnej riadiacej funkcie len ak spĺňa aspoň jednu z týchto podmienok:
- a) dosiahnutie vysokoškolského vzdelania aspoň prvého stupňa v odbore bezprostredne súvisiacom s vecnou náplňou obsadzovanej funkcie,
 - b) preukázanie relevantnej praxe podľa § 2 v príslušnom sektore, odvetví alebo oblasti verejnej správy,
 - c) predchádzajúce vykonávanie riadiacej funkcie v inštitúcii s priamou vecnou súvislosťou s obsadzovanou funkciou.
- (2) Splnenie podmienky podľa odseku 1 preukazuje uchádzač v rámci výberového konania podľa § 5 dokladmi potvrdenými príslušnými inštitúciami. Čestné vyhlásenie sa nepovažuje za dostatočný dôkaz splnenia podmienky.
- (3) Splnenie viacerých alternatívnych podmienok podľa odseku 1 sa zohľadní pri hodnotení uchádzača, nenahrádza však povinnosť splniť aspoň jednu z nich, alebo získať výnimku podľa § 4.

§4 Výnimka na základe rozhodnutia Komisie

- (1) Ak uchádzač nespĺňa žiadnu z podmienok podľa § 3 ods. 1, Nezávislá výberová komisia môže výnimočne uznať jeho spôsobilosť, ak uchádzač preukáže relevantné predpoklady iným spôsobom, najmä mimoriadnou odbornou reputáciou, doloženými výsledkami priamo v danej oblasti, alebo inou objektívne preukázateľnou kvalifikáciou.
- (2) Žiadosť o výnimku podáva uchádzač spolu s prihláškou do výberového konania. Komisia o výnimke rozhodne pred postupom uchádzača do druhého kola výberového konania.

- (3) Rozhodnutie o udelení výnimky musí byť písomne odôvodnené a zverejnené do 5 pracovných dní od jeho vydania. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, aké konkrétne predpoklady Komisia ako náhradu kvalifikácie podľa § 3 uznala.
- (4) Výnimka sa udeľuje výlučne pre konkrétne výberové konanie a nezakladá automatický nárok na účasť v iných konaniach.

§5 Povinné výberové konanie

- (1) Obsadzovanie vrcholných riadiacich funkcií sa uskutočňuje výlučne prostredníctvom povinného výberového konania podľa tohto zákona.
- (2) Výberové konanie sa vyhlasuje pri obsadzovaní novozistenej vrcholnej riadiacej funkcie, pri obsadzovaní funkcie po skončení funkčného obdobia alebo po odvolaní predchádzajúceho funkcionára, a po uplynutí každého ďalšieho funkčného obdobia, ak zákon umožňuje opakovaný výkon funkcie.
- (3) Výberové konanie možno výnimočne nevyhlásiť, ak funkcia ostane neobsadená po dvoch po sebe nasledujúcich výberových konaniach bez úspešného uchádzača. V takomto prípade príslušný nadriadený orgán vymenuje dočasného vedúceho na dobu nepresahujúcu 6 mesiacov a výberové konanie vyhlási opakovane.

TRETIA ČASŤ

Postup výberového konania

§6 Vyhlásenie výberového konania

- (1) Výberové konanie vyhlasuje príslušný orgán zverejnením oznámenia v Obchodnom vestníku a na webovom sídle inštitúcie najneskôr 60 dní pred plánovaným nástupom do funkcie.
- (2) Oznámenie obsahuje presný opis obsadzovanej funkcie a jej hlavné kompetencie, kvalifikačné požiadavky podľa § 3, informáciu o možnosti požiadať o výnimku podľa § 4, lehotu na podanie prihlášky, ktorá nesmie byť kratšia ako 21 dní od vyhlásenia, zoznam dokladov preukazujúcich splnenie kvalifikačných podmienok a spôsob a termín uskutočnenia odborných hodnotiacich testov.

§7 Anonymizované hodnotenie

- (1) Prvé kolo výberového konania prebieha anonymizovane, prihláška uchádzača sa predkladá Nezávislej výberovej komisii bez uvedenia mena, rodného čísla, fotografií a osobných kontaktných údajov. Komisii sa sprístupnia len odborné životopisy, doklady o vzdelaní a praxou overené referencie, z ktorých sú odstránené osobné identifikátory.
- (2) Odborné hodnotiace testy sa uskutočňujú anonymizovane. Výsledky testov komisia hodnotí pred de-anonymizáciou prihlášok.
- (3) De-anonymizácia prebieha až po zoradení uchádzačov na základe výsledkov prvého kola. Na osobné pohovory postupujú najmenej dvaja a najviac piati najúspešnejší uchádzači.

§8 Nezávislá výberová komisia

- (1) Pre výberové konania sa zriaďuje Nezávislá výberová komisia v zložení: jeden odborník z príslušného sektoru navrhnutí vedeckými alebo profesijnými asociáciami bez prepojenia na vyhlasovateľa, jeden zástupca Úradu pre verejné obstarávanie alebo Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky, jeden odborník navrhnutý akademickou obcou z

príslušného vedného odboru a jeden zástupca občianskej spoločnosti navrhnutý vládnu koalíciou.

(2) Členovia Komisie nesmú byť v pracovnom ani inom závislom vzťahu k uchádzačom.

(3) Komisia vydá záväzné poradie uchádzačov. Vyhlasovateľ je povinný vymenovať uchádzača umiestneného na prvom mieste. Ak sa vyhlasovateľ odchýli od poradia, je povinný toto rozhodnutie písomne odôvodniť a zverejniť odôvodnenie do 10 pracovných dní.

(4) Pri obsadzovaní vrcholných riadiacich funkcií najvyššej úrovne (predseda regulačného úradu alebo komisie s celoštátnou pôsobnosťou zriadenej zákonom, štatutár štátneho podniku s konsolidovaným majetkom nad 50 000 000 eur a štatutár verejnoprávnej inštitúcie zriadenej zákonom) môže prezident Slovenskej republiky vymenovanie uchádzača pozastaviť, a to z týchto dôvodov:

- a) preukázateľné bezpečnostné riziko spojené s osobou uchádzača,
- b) preukázateľná reprezentačná medzera uchádzača vo vzťahu k zahraničným partnerom alebo medzinárodným inštitúciám, s ktorými inštitúcia obsadzovaná funkciou priamo spolupracuje,
- c) závažné morálne alebo etické pochybenie uchádzača, ktoré nie je premietnuté v právoplatnom odsúdení, ale je dostatočne preukázané verejne dostupnými skutočnosťami.

(5) Prezident Slovenskej republiky doručí Komisii a vyhlasovateľovi písomné odôvodnenie pozastavenia do 15 dní od oznámenia výsledku výberového konania. Odôvodnenie sa zverejní na webovom sídle prezidenta Slovenskej republiky. Pri pozastavení postupuje prezident jednou z týchto foriem:

- a) vrátenie veci Komisii na opätovné prerokovanie; v takom prípade Komisia do 30 dní opätovne posúdi poradie a buď trvá na pôvodnom prvom mieste, alebo zostaví nové poradie; v prvom prípade je vyhlasovateľ povinný uchádzača vymenovať bez ďalšieho pozastavenia,
- b) suspenzívne pozastavenie na dobu 30 dní bez vrátenia Komisii; po uplynutí lehoty vymenovanie pokračuje, ak prezident nepristúpi k

vráteniu podľa písmena a). Opakované suspenzívne pozastavenie toho istého uchádzača nie je prípustné.

- (6) Pri obsadzovaní vrcholných riadiacich funkcií, ktoré nepatria pod odsek 4, sa právo pozastavenia podľa tohto paragrafu neuplatňuje.

ŠTVRTÁ ČASŤ

Sankcie a záverečné ustanovenia

9§ Sankcie za porušenie

- (1) Vymenovanie osoby do vrcholnej riadiacej funkcie bez vykonania výberového konania alebo v rozpore so záväzným poradím podľa § 8 ods. 3 je neplatné, ak osobitný zákon z dôvodu ochrany tretích osôb v dobrej viere neustanovuje inak.
- (2) Vyhlasovateľ, ktorý nevyhlási výberové konanie v zákonnej lehote alebo poruší povinnosť anonymizácie, sa dopúšťa správneho deliktu, za ktorý mu Úrad pre štátnu službu uloží pokutu do výšky 20 000 eur.

10§ Prechodné ustanovenia

- (1) Osoby vymenované do vrcholných riadiacich funkcií pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona môžu vo funkcii pokračovať do skončenia funkčného obdobia, na ktoré boli vymenované.
- (2) Všetky výberové konania vyhlásené po nadobudnutí účinnosti tohto zákona sa riadia výlučne týmto zákonom.

11§ Vzťah k zákonu o štátnej službe

- (1) Tento zákon sa vzťahuje na obsadzovanie vrcholných riadiacich funkcií ako lex specialis vo vzťahu k zákonu č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe v znení neskorších predpisov. Ustanovenia zákona o štátnej službe sa uplatňujú subsidiárne, pokiaľ tento zákon neustanovuje inak.

12§ Účinnosť

- (1) Tento zákon nadobúda účinnosť dňom __.__._____.